

Sveaskog AB har låtit Svensk Naturförvaltning AB göra en modellberäkning av älgstammens storlek, sammansättning och utveckling i Vänern-Möckeln älgförvaltningsområde (ÄFO). Antalet älgar har de senaste tio åren ökat rejält följt av en mindre nedgång. Tätheten beräknades senaste vintern till 8,7 älgar per 1000 ha.

FRÅN ÄLGObs TILL ÄLGAR

Flera metoder används för att beskriva älgstammens storlek, sammansättning och utveckling. Varje metod har sina för- och nackdelar men om de används i kombination med varandra kan man få ett säkrare underlag.

Här presenterar vi resultat av en modellering där vi vägt samman uppgifter från ÄlgObs och avskjutningsstatistik. För att få beräkningarna att fungera krävs att det finns data insamlade från en serie av år. Beräkningarna blir normalt säkrare ju fler år med data man utnyttjar men kan bli skeva om förutsättningarna att observera en älg förändras över tiden. I detta fall utnyttjades data för en serie av tio år.

En modellberäkning av älgstammens utveckling beskriver utvecklingen av älgstammen under hela tidsperioden. Det innebär att när man lägger till data från senaste året och gör om en beräkning kan resultat från tidigare år skilja sig något från vad som redovisas i denna rapport. Beräkningarna kan ses som ett exempel på en adaptiv process där man gör bäst i att ompröva den bild man haft utifrån ny information.

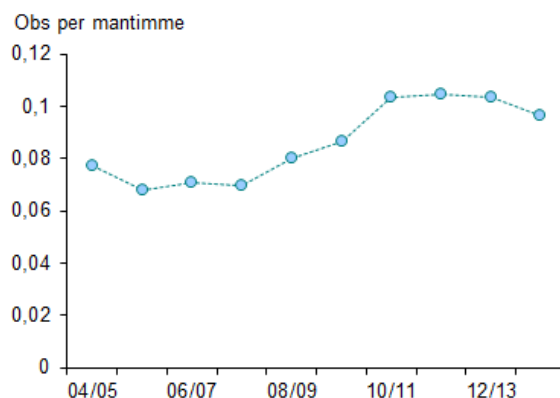

ÄLGObs och AVSKJUTNING

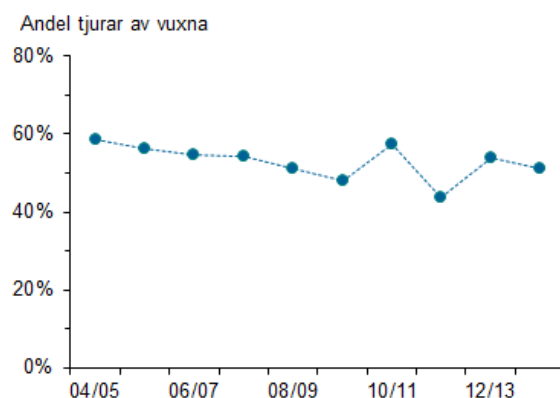
ÄlgObsen visar på en uppgång under några år i mitten av tioårsperioden (figur 1). Och efter några års oförändrat antal älgar indikerar sista årets data på att stammen är på väg nedåt (figur 1).

Antal skjutna älgar har varierat kraftigt under perioden; som högst 4,6 och som lägst 2,4 älgar per 1000 ha (figur 4). Andel tjur av skjutna vuxna har minskat över tiden men i snitt legat på 53% (figur 2) och skjutna kalvar versus skjutna vuxna har ökat för att under senare år ligga strax över 50/50 (figur 3).

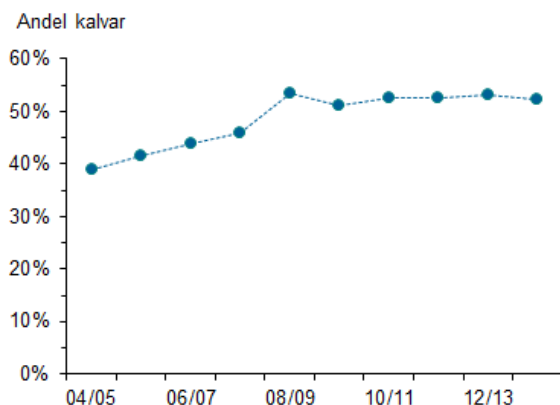
Antalet mantimmar i ÄlgObsen har varierat från år till år och ökat kraftigt sista två åren. Förändringar i antalet mantimmar, exempelvis på grund av förändrad rapporteringsgrad, kan försvåra modellberäkningen och i slutändan ge missvisade resultat.

Figur 1. Obs per mantimme enligt ÄlgObs.

Figur 2. Andel tjurar av skjutna vuxna älgar.

Figur 3. Andel kalv av totalt skjutna älgar.

STAMMENS UTVECKLING

Antalet älgar i området var, enligt beräkningarna, 647 stycken vintern 2013/2014 (tabell 1, figur 4). Det är fler än för tio år sedan men en nedgång jämfört med läget för tre år sedan. Jämfört med Älgobsens *obs per mantimme* märks en nedgång tidigare (jämför sista fyra åren i figur 1 och figur 4).

Den beräknade fördelningen av älgar i vinterstammen 2013/2014 var: 19% tjurar, 55% kor samt 26% kalvar (figur 5). Denna fördelning har förändrats kraftigt, inte minst på grund av ett förhållandevis minskat uttag i form av tjur och ökat uttag i form av kalv. Könskvoten, eller andelen tjur bland vuxna, i stammen beräknades 2013/2014 ligga på 26% efter jakt.

Antalet kalvar per ko före jakten 2013/2014 beräknades till 0,76 vilket är nästan samma som medelvärdet för perioden (0,77).

Sammantaget uppvisar stammen stora förändringar under senaste tio åren vilket främst har sin förklaring i antal skjutna älgar. Nedgång i avskjutning har följts av en uppgång i stammen och vice versa. För tillfället ser det ut som om antalet som föds balanseras av antalet som dör där de sistnämnda till stor del utgörs av jaktuttaget.

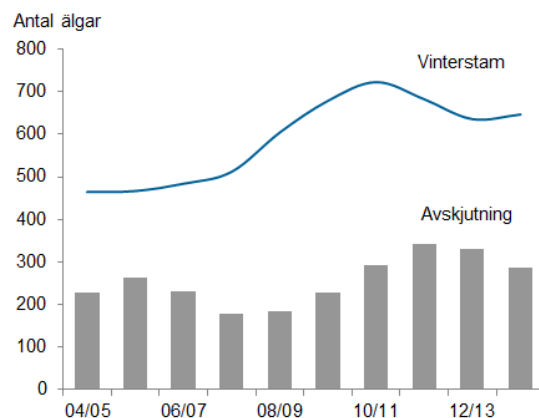
Tabell 1. Älgstammen i Vänern-Möckeln ÄFO 2013/2014. Registrerad jaktmarksareal 2013/2014 var 74 211 ha.

	Före jakt 2013	Efter jakt 2013/2014
Älgar	934	647
Älgar per 1000 ha	12,6	8,7
Tjurar	192	122
Kor	422	355
Kalvar	320	170
Kalv/ko	0,76	0,48
Könskvot	31%	26%

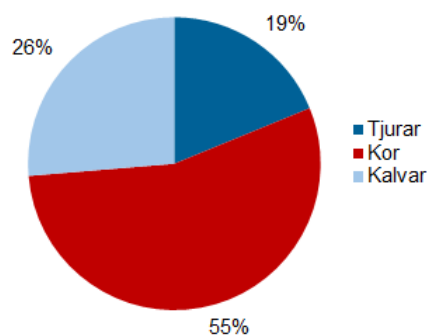
RÅD TILL FÖRVALTNINGEN

Oavsett vilket mål man har med älgförvaltningen har man allt att vinna på att följa utvecklingen med de metoder som står till förfogande. Svenska Jägareförbundet har nyligen utvärderat den nya älgförvaltningen och konstaterar att områden med tillgång till mer data uppnår sina avskjutningskvoter med större precision.

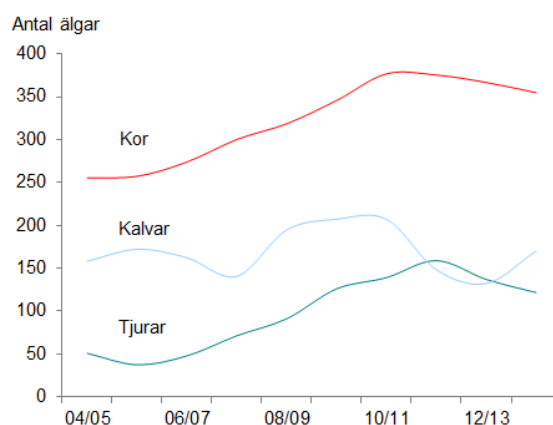
Utöver fortsatta inventeringar och datainsamlingar rekommenderar vi att man för sitt eget förvaltningsområde försöker förutse konsekvensen av ett visst jaktuttag. Förslagsvis görs detta med hjälp av Älgfrode — ett prognosverktyg utvecklat av Svensk Naturförvaltning AB tillsammans med Skogsbrukets viltgrupp och Svenska Jägareförbundet.

Figur 4. Antal älgar efter jakt i området (blå linje) samt avskjutning (grå staplar). Utveckling senaste tio åren.

Figur 5. Andel tjurar, kor respektive kalvar i stammen efter jakt 2013/2014.

Figur 6. Antal kor (röd linje), tjurar (mörkblå linje) respektive kalvar (ljusblå linje) efter jakt. Utveckling senaste tio åren.